

Balls de la Serra Mariola: el "Copeo"

Com molts altres llocs, també la Serra Mariola ha seguit el context geogràfic en el que s'han donat una sèrie d'expressions coreogràfiques musicals de caràcter popular que han anat configurant una personalitat folklòrica concreta i que ens ha servit de vehicle o mitjà quan hem volgut divertir-nos, riure, plorar, exsaltar lo nostre, etc... Tots hem vist passar de relleu aquestes situacions abans anomenades per mig de balls com el "Fandango", "l'U" la "jota" o el "Copeo". Sobre aquest darrer ball anem a fer les següents consideracions.

En primer lloc, cal qüestionar-se a quin tipus d'expressió coreogràfica - musical respón el ball esmentat abans.

Del "Copeo" com a forma musical podem dir que pot ser enquadrat dins d'un grup més general: el de les "seguidilles". Es tracta, doncs, d'una cançó ballada de forma estròfica i escrita en compàs ternari de 3/4 (veure fig. 1). Com composició mètrica es de quatre versos i una tornada que es repeteix després de cada cobla.

A les nostres terres, aquest tipus de ball presenta tres grans variants d'acord amb les zones geogràfiques en les que es dona i a les influències rebudes i, així, podem anomenarles "murcianes", "manxegues" o "serranes". De les anomenades "murcianes" hem trobat exemples en les nostres comarques baix la denominació d'alcantines (Cas d'unes seguidilles arreplegades a Agres).

Però altre tipus de seguidilla que hem de tenir en comte es el denominat "d'escola". Baix aquesta denominació subsisteix el fet del acomodament pels mestres de ball de les seguidilles populars a les necessitats dels balladors professionals i als gusts de la noblesa tot creant així les formes d'escola, d'uns moviments més reposats i elegants, canviant la coreografia de rotgla per la de quadres alineats, però conservant el ritme ternari i, en el nostre cas, les cobles separades per tornades. Dins d'aquest cas entrarien les conegudes "Seguidilles de la Foia" (en aquest ball les cobles van separades solament per fragments musicals) i les variants de Copeo arreplegades a Ontinyent i açí a Bocairent, de les que el nostre es una mostra ben clara de exuberància i barroquisme degut al fenòmen que acabem d'esmentar.

Es clar que el fet d'escolarització va poder comportar a la vegada una influència en l'expressió, és a dir, en la variant llingüística a utilitzar: Castellà o Valencià. No resulta massa difícil d'entendre, dins de les circumstàncies enumerades, l'utilització del castellà com a vehicle expresiu de les cobles del nostre copeo, donant-se

també aquest cas en la variant arreplegada a Ontinyent. Les classes socials que l'utilitzaven eren, possiblement, més favorables a expressar-se en dita llengua i, a la vegada, aquest era assimilat per altres classes més populars però que depenien de l'estructura social i econòmica dirigida pels primers. De qualsevol manera, l'intercanvi migratori per qüestió de faena també pot tenir el seu origen en el fet de l'ús del castellà i no del valencià (tingau en comte que no estem massa lluny de zones castellano parlants).

Quan començarem a treballar en els nostres balls, ens van trobar amb un Copeo, que repetia en les seves quatre parts musicals una melodia determinada, nosaltres tenim referències de que el ball antigament tenia més músiques, però ningun músic dels que coneixiem ens les sabia interpretar, finalment van trobar una partitura que al interpretar-la es podia ballar i els passos quadraven a la perfecció, a partir d'ahí el ballem complet al menys en la part musical.

En quant a les cobles com ja hem dit abans, tan ací com a Ontinyent apareixen cantades en castellà, aquesta utilització del castellà es un fenomen del que qualsevol manifestació social a les nostres comarques no es troba exent.

Per tal de normalitzar un ball que ja ho ha seguit musicalment, pensem que es deu utilitzar també la nostra llengua per a cantar-lo. Ens haguera resultat molt fàcil cantar qualquier estrofa de seguidilla que ja coneixem, però podria pensar-se que no es la lletra del nostre copeo. Si el ball es una manifestació resultat de factors geogràfics, històrics, econòmics i culturals com hem dit abans, actualment sent conscients de que la seua interpretació es una recuperació arqueològica, podem donar-li la vida d'una lletra inspirada per el poeta alcoià Joan Valls i Jordà que coneix el nostre poble, la nostra cultura, el nostre caracter, etc... i per aquest motiu li demanarem que ens creara unes cobles que ens expresaren tot el que a nosaltres ens inspirava aquest ball.

Aquestes son algunes de les consideracions resultants de la nostra presa de contacte a diari amb el folklore, i amb el nostre en particular. El motiu es que volem explicar-nos lo millor possible allò que estimem perquè forma part de la nostra cultura i personalitat com a poble. En aquest cas concret ha seguit el ball del "Copeo", però estem oberts a l'anàlisi de qualsevol aspecte de les nostres tradicions i costums que ens han fet com som.

Copeo de Bocairent

El Copeo vol bulla.
i Tots a la dansa!
i Balle el poble que sua
i que treballa!

Caramels, peladilles
i madalenes,
tant al vell com al jove
li maten penes.

TORNADA:

Rode la bola,
Canten parelles,
renovant d'entusiasme
les cobles velles. (4 voltes)

Bocairent fa mantetes
per a calfar-se
i tu em regales coques
quan venen Pasques.

Ramellet d'assutzenes
em semblés, xica.
i Quina sort encontrar-te
tan rebonica!

La festa no s'acaba;
tot continua
perquè, alegre, el Copeo
de ritme puja.

Cada volta que sonen
les castanyetes
a les galtes t'esclatem
roses vermelles.

El ball és la jogassa
més favorable
per a dir-li a la xica
quatre paraules:

La frase justeteta
i merescuda
que a l'amor li procure
puntal i ajuda.

La vida es una joia
i una alegria
que alça la juvenesa
per la collita

El conjunt no s'esgota,
saltironeja
i ací no hi ha cap xica
que siga lletja.

Posem fermall de glòria
a la tremolina
acabant-se la dansa
bocairentina

El copeo

M. 17

(Texto 2, pág. 85)

Laudes y
bandurrias $\text{♩} = 144$

Guitaras

COBLA
Veu
El Co — pe — o es — tá ma — lo
¿ qué le da — re — mos?
Instruments
Veu
U — na ta — za de cal — do que lo ma —
Instruments
— te — mos
Veu
Ro — de la
bo — la... va — yan pa —

29

30

— san — do...
de u — na par — te a o — tra de cuan — do en
cuan — do. Ro — de la bo — la...
va — yan pa — san — do...
de u — na par — te a
o — tra de cuan — do en cuan — do.

